

Realizacja Programu azotanowego – wyniki kontroli w latach 2018 - 2019.

Realizowane na terenie całego kraju zobowiązania dotyczące Programu azotanowego mającego na celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu wymagają od podmiotów, prowadzących produkcję rolną i działalność w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy, stosowania odpowiednich procedur technologicznych i dokumentacyjnych.

Zakres tych działań podlega procedurom kontrolnym realizowanym przez instytucje do tego powołane: Inspekcję Ochrony Środowiska oraz Departament Baz Referencyjnych i Kontroli Terenowych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Przeprowadzone w 2018 roku przez ARiMR „kontrole na miejscu” przez ARiMR wykazały wystąpienie 688 naruszeń wymogów Programu azotanowego w 426 skontrolowanych gospodarstwach.

Województwo	Liczba rolników skontrolowanych z tytułu obowiązkowej kontroli CC w 2018	Liczba rolników, u których stwierdzono niezgodności w zakresie wymogów z SMR 1	% skontrolowanych rolników, u których stwierdzono niezgodności w zakresie wymogów z SMR 1
dolnośląskie	293	30	10,24%
kujawsko-pomorskie	469	31	6,61%
lubelskie	893	8	0,90%
lubuskie	150	0	0,00%
łódzkie	673	48	7,13%
małopolskie	356	22	6,18%
mazowieckie	1203	58	4,82%
opolskie	183	6	3,28%
podkarpackie	321	11	3,43%
podlaskie	572	15	2,62%
pomorskie	288	0	0,00%
śląskie	213	3	1,41%
świętokrzyskie	359	15	4,18%
warmińsko-mazurskie	327	2	0,61%
wielkopolskie	779	173	22,21%
zachodniopomorskie	214	4	1,87%
Razem	7293	426	5,84%

(Dane wg Departamentu Baz Referencyjnych i Kontroli Terenowych ARiMR)

Największy odsetek naruszeń dotyczy spełnienia wymogu posiadania dokumentacji - opracowywania Planu nawożenia azotem lub wyliczenia maksymalnych dawek azotu w gospodarstwach, których to dotyczy, prowadzenia ewidencji zabiegów stosowania nawozów, map przechowywania obornika bezpośrednio na gruncie. Poza tym istotne uchybienia dotyczą warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz odpowiedniego dawkowania zawartego w nich azotu.

Ponadto przeprowadzone w 2019 roku kontrole w zakresie Wzajemnej zgodności również potwierdziły występowanie nieprawidłowości w realizacji Programu azotanowego w podobnych jak w poprzednim roku obszarach. W 802 skontrolowanych gospodarstwach stwierdzono aż 1753 niezgodności w zakresie wymogów z Obszaru - Środowisko, zmiana klimatu, utrzymanie gruntów w dobrej kulturze rolnej z czego 1694 dotyczyło nieprzestrzegania wymagań zawartych w programie działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

Województwo	Liczba rolników skontrolowanych z tytułu obowiązkowej kontroli CC w 2019 roku	Liczba rolników, u których stwierdzono niezgodności w zakresie wymogów z Obszaru Środowisko, zmiana klimatu, utrzymanie gruntów w dobrej kulturze rolnej	% skontrolowanych rolników, u których stwierdzono niezgodności w zakresie wymogów z Obszaru Środowisko, zmiana klimatu, utrzymanie gruntów w dobrej kulturze rolnej
dolnośląskie	345	12	3,48%
kujawsko-pomorskie	490	59	12,04%
lubelskie	988	22	2,23%
lubuskie	140	3	2,14%
łódzkie	725	32	4,41%
małopolskie	395	50	12,66%
mazowieckie	1363	151	11,08%
opolskie	186	5	2,69%
podkarpackie	364	8	2,20%
podlaskie	681	50	7,34%
pomorskie	302	5	1,66%
śląskie	213	13	6,10%
świętokrzyskie	408	123	30,15%
warmińsko-mazurskie	366	5	1,37%
wielkopolskie	858	242	28,21%
zachodniopomorskie	221	22	9,95%
RAZEM	8045	802	9,97%

(Dane wg Departamentu Baz Referencyjnych i Kontroli Terenowych ARiMR)

Podobnie jak w pierwszym roku funkcjonowania Programu azotanowego najczęściej uchybień stwierdzonych podczas kontroli dotyczy dokumentacji z realizacji wymogów nawożenia (955 naruszeń). Pozostałe 798 naruszeń dotyczy nieprawidłowości w przechowywaniu nawozów naturalnych i kiszzonek oraz dawek azotu w stosowanych nawozach. **Zauważalny jest wysoki odsetek uchybień w niektórych województwach: wielkopolskim i świętokrzyskim.**

Kontrole prowadzone przez Inspektorów Ochrony Środowiska w latach 2018 i 2019 również potwierdziły stan realizacji wymogów Programu azotanowego w gospodarstwach rolnych. Podczas kontroli stosowania i przestrzegania wszystkich wymagań określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2018 r. w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” w 2018 roku WIOŚ skontrolował 684 podmioty. Podczas 54 kontroli stwierdzono naruszenia wymagań ochrony środowiska. Nieprawidłowości związane z działalnością rolniczą dotyczyły niewłaściwych warunków przechowywania nawozów naturalnych, przekraczania ilości stosowanego azotu w nawozach naturalnych azotu względem dopuszczalnej dawki 170 kg/ha oraz braku dokumentacji realizacji założeń Programu azotanowego.

W 2019 roku podczas kontroli 2592 gospodarstw rolnych przez Inspekcję Ochrony Środowiska stwierdzono już 648 uchybień w 434 podmiotach. Odsetek gospodarstw z uchybieniami stanowi zatem 16,74 %. Głównie dotyczyły one niewłaściwego przechowywania nawozów naturalnych oraz braku dokumentacji nawożenia azotem.

Wnioski: Dwuletni okres a właściwie półtoraroczny wprowadzania w życie Programu azotanowego to dopiero początek jego realizacji przez podmioty produkujące i wykorzystujące szczególnie nawozy naturalne. Analizując wyniki przeprowadzonych kontroli w niektórych gospodarstwach pod względem wdrażania Programu a szczególnie poziom uchybień w przechowywaniu i stosowaniu

nawozów zawierających azot oraz prowadzeniu odpowiedniej dokumentacji nasuwa się wniosek na temat dalszych działań. Wydaje się konieczne szersze informowanie rolników pod względem obowiązujących wymogów wprowadzanych przez założenia Programu azotanowego, szczególnie odnośnie odpowiednich warunków przechowywania i aplikowania nawozów naturalnych oraz sporządzania i prawidłowego prowadzenia dokumentacji planowania i ewidencji nawożenia azotem. Istotne wydaje się również praktyczne instruowanie rolników w sferze samodzielnego wykonywania planów nawożenia azotem oraz prowadzenia ewidencji (obecnie na doradcę rolnego przypada ponad 200 gospodarstw rolnych objętych pełną realizacją Programu).

Źródła informacji:

- Wyniki kontroli wymogów z PD_2018 i 2019 ARiMR
- Program azotanowy – wyniki kontroli 2018 i 2019 GIOŚ